200 שנות גני משחקים

יוצאים לשחק

"אנחנו לא מפסיקים לשחק בגלל שהזדקנו,
אנחנו מזדקנים בגלל שהפסקנו לשחק."
ג'ורג' ברנרד שו

מבין כל מיני בעלי החיים בני האדם הם השחקנים הגדולים מכולם. כאשר אנו משחקים, אנו עוסקים בביטוי הטהור ביותר של האנושיות שלנו, הביטוי האמיתי של האינדיווידואליות שלנו. המשחק הוא המהות החיונית של החיים והוא מה שעושה את החיים שלנו, בני האדם, לתוססים ועשירים כל כך.

המושג משחק הוא מושג חמקמק ובעל פנים רבות. מלומדי ימי הביניים ראו במשחק ביטוי לצורך הטבעי של הילד. ג'ון דיואי שהיה בין המחנכים הראשונים טען כי המשחק הוא הפעולה הטבעית, הספונטאנית והמתאימה ביותר לילד, פעולה המספקת ומעניינת אותו, מפתחת את שכלו ואת גופו ומסייעת לגיבוש אופיו. ואילו יוהאן חויזינגה, פרופסור הולנדי להיסטוריה שחקר את תופעת המשחק, קבע כי ההתנהגות האנושית היא התנהגות משחקית, וטען שבשעה שאנו משחקים, אנו קושרים בצורה זו או אחרת את המשחק אל השאיפות, אל הצרכים ואל המשאלות שלנו. ז'אן פיאז'ה, פסיכולוג שוויצרי-צרפתי, שפיתח את הפסיכולוגיה הקוגנטיבית, טען כי המשחק משמש אמצעי להטמיע ולפרש את המציאות כדי לחזור ולחיות אותה וכך לשלוט בה.

גני המשחקים הם מרחב חופשי, המאפשר לילד פעילות ספונטנית המפתחת אותו שכלית וגופנית, פעילות המעוררת סקרנות ומאפשרת לילד להפליג בדמיונו למחוזות חדשים. גנים אלה הינם תוצר מרתק של המהפכה התעשייתית, בה התהוותה לראשונה קהילה עירונית בעלת אופי וקצב חיים שלא היה קודם לכן. הולדתם מתאפשרת בעקבות השינויים החלים בחברה מעצם תהליך העיור, המעבר מהכפר אל העיר. התנאים החדשים שנוצרו גרמו לכך שהפנאי הפך לנחלתם של רבים והתעורר צורך בעיצובו התרבותי. מגרש המשחקים הוצע כמרחב להעסקתם של הילדים העירוניים כדי שלא יסתובבו ברחובות שנעשו הומים ומסוכנים. הוא גם תיפקד ככלי להכשרת הילדים להיותם בוגרים המרכיבים חברה, ובה בעת כמחוז של דמיון ושעשוע למבוגרים וצעירים כאחד. מגרש המשחקים הוא המניפסט למען ההשתעשעות.

התערוכה מבקשת להציג תמונת מצב של המרחב המשחקי העירוני מרגע היוולדו בין המאות ה־16 וה־17 ועד היום. היא עושה זאת הן באמצעות מפה, המציגה טעימה מהעושר הרב הקיים בתחום מגרשי המשחקים, ומאפשרת קריאה של ההתפתחות ההיסטורית של מגרשי המשחקים במספר מישורים לאורך ציר הזמן של כ־300 שנה; והן באמצעות המרחב הפיזי המוצג בגלריה ומחולק למרחבי חוויה. המרחב הזה מאפשר להעלות נקודות למחשבה הנוגעות במושג משחק, חשיבותו ומשמעותו לצעירים ומבוגרים כאחד.

הגישה כלפי ילדים וכלפי משחקי ילדים בחלק נכבד מהמאה ה־20 התבססה על הערך החינוכי וההתפתחותי, תוך כדי התמקדות בילד כאדם בתהליך של היווצרות. המאה ה־21 בה אנו חיים, יכולה להציע לנו בני האדם הבנה טובה יותר של משחקיות ושל שמחת חיים. בעוד שהמשחק יוצא מן הגבולות המוקצים לו בתהליך החינוך, מעצבים ואמנים הופכים לדמויות מפתח המעצבות את המרחבים המשחקיים הציבוריים לאנשים בכל הגילאים.

גלינה ארבלי

תודות מיוחדות
אדריכל דוד דה מאיו, אדריכל פול פרידברג, אורה פיקל-צברי - מוזיאון חצר הישוב הישן,
אורית לוי-לידר - קיבוץ העוגן, אלי גרטלר - קיבוץ העוגן, ארכיון קיבוץ משמר העמק, בני רוזן,
דבורה אבי דן - ארכיון רוטשילד הדסה, חייקה שמואלי, טינה יענקלביץ - ארכיון יד בן צבי,
יוסי בן ארוש וורד מבצרי - סטודיו Uplay, יוסי בן-דוד, קיבוץ העוגן, יערה בשן חכם, לידיה גרנות, מאיר יגוד,
מיה שפיר אלוני, מיכאל יעקובסון, מלכה הס וצילה גביש, נעמה אשל צוביירי - מנהלת אגף גנים ונוף בעיריית חולון,
ענת בנין ובתיה לשם - הארכיון הציוני המרכזי, פייג' ג'ונסון - פלייסקייפס, פרופ' ציפורה שחורי-רובין,
רבקה פרשל גרשון - ארכיון עיריית תל אביב, רועי קוזלובסקי, ריצ'ארד דטנר

Out to Play

"We don't stop playing because we grow old;
we grow old because we stop playing."
George Bernard Shaw

Human beings are the greatest players among the world's species. When we play, we are concerned with the purest and truest expression of our humanity and individuality. Play is the vital essence of human life, and contributes significantly to its ebullience and richness.

The concept of play is elusive and multifaceted. Medieval scholars saw play as an expression of a child's natural need. John Dewey, one of the first modern educators, argued that play is the most natural, spontaneous, and appropriate action for children – one that satisfies and interests them while developing his mind and body and contributing to the consolidation of their personality. The Dutch historian John Huizinga, who studied the phenomenon of play, determined that human behavior is inherently playful, and that playing is inextricably related to our aspirations, needs, and desires. The Swiss cognitive psychologist Jean Piaget, meanwhile, argued that play is a means of assimilating and interpreting reality so that we may gain a sense of control over it.

Playgrounds constitute a sphere where children are free to engage in spontaneous activities that contribute to their cognitive and physical development, while stimulating their curiosity and enabling them to explore the realm of the imagination. Playgrounds are a fascinating product of the industrial revolution, which led to the creation of a new type of urban community. Their birth was made possible by the transition from rural areas to the city, which was followed by social processes of urbanization. In this context, leisure came to be enjoyed by the masses, and was culturally constructed as a unique type of activity. The playground contributed to keeping children off the busy, dangerous city streets. It also served to "train" children as members of society, while offering both adults and children a site where their imaginations could roam freely as they amused themselves. As such, the playground served as a manifesto for all that is fun and playful.

This exhibition captures the development of urban playgrounds from the time of their emergence in the 16th and 17th centuries to the early 21st century by means of a comprehensive map. This map offers a glimpse of the rich world of playgrounds, and allows for a reading of their historical development over a timeline of approximately 300 years; the map accompanies the experiential centers scattered throughout the physical space of the gallery, which enable visitors to consider additional aspects of play and appreciate its importance for both children and adults.

The approach to children and to play activities throughout a significant part of the 20th century was based on the appreciation of their educational and developmental value, alongside a focus on children as people in the process of formation. The 21st century may offer us a better understanding of playfulness and its contribution to the joy of life. As play is exceeding the limits imposed on it by the educational process, designers and artists are becoming key figures in designing public play environments for people of all ages.

Galina Arbeli

We would like to thank
Anat Banin & Batia Leshem - The Central Zionist Archive, Architect David de Mayo,
Architect Paul Friedberg, Benny Rozen, Dvora Avi-dan - Rotshild Hadassah Collection,
Eli Gertler - Kibbutz HaOgen, Haica shmueli, Kibbutz Mishmar-Haemek Archive,
Lydia Granot, Maier Yagod, Malka Hass & Zila Gavish, Maya Shafir Aloni,
Michael Jacobson, Naama Eshel Tsubery - Arch, Parks & landscapes department director,
Ora Pikel-Tzabari - Old Yishuv Court Museum, Orit Levi Lidar – Kibbutz HaOgen,
Paige Johnson – Playscapes, Prof. Zipora Shehory-Rubin, Richard Dattner,
Rivka Pershel-gershon - Tel Aviv Municipality archives, Roy Kozlovsky,
Tina Yankloviz - Yad Izhak Ben Zvi Photo Archive, Yaara Bashan Haham,
Yossi Ben Arush & Vered Mivtzari - Studio Uplay, Yossi Bendavid - Kibbutz HaOgen